



ΓΡΑΦΕΙΟ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ
ΣΚΟΠΙΑ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ No 10

Επισκόπηση οικονομικών εμπορικών και επιχειρηματικών
ειδήσεων για την πΓΔΜ



Επιμέλεια: Π. Λάρδα, Σύμβουλος ΟΕΥ Α΄

Ομάδα Π. Λάρδα, Σύμβουλος ΟΕΥ Α΄,
Σύνταξης: Μ. Χαροκόπος, Γραμματέας ΟΕΥΑ΄

-Δεκέμβριος 2017-

Περιεχόμενα

1. Επιχειρηματική δραστηριότητα	4
1.1 Ενέργεια και Ορυκτά	4
-Ετήσια Έκθεση Γραμματείας Ενεργειακής Κοινότητας για την πΓΔΜ	4
-Αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στην πΓΔΜ	4
-Η αγορά φυσικού αερίου στην πΓΔΜ	5
-Ο τομέας πετρελαίου στη πΓΔΜ	5
-Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας στην πΓΔΜ	5
-Ενεργειακή αποδοτικότητα στην πΓΔΜ	5
-Ενεργειακές υποδομές της πΓΔΜ	6
-ELEM: Παύση χρηματοδότησης μη παραγωγικών έργων	6
-Πλήρης απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας από το 2019	6
1.2 Τομέας κατασκευών, δομικών υλικών και Real Estate	6
-Έκδοση οικοδομικών αδειών (Οκτώβριος 2017)	6
-Δείκτες κόστους κατασκευών για νέα κτίρια κατοικιών (γ' τρίμηνο 2017)	6
1.3 Τραπεζικός & Ασφαλιστικός Τομέας	7
-Η EBRD πωλεί τμήμα της KOMERCIJALNA BANKA	7
-13 ^η Συνεδρίαση της Κεντρικής Τράπεζας: Τροποποίηση απόφασης σχετικά με τον τρόπο διενέργειας εποπτείας και ελέγχου	7
-Σημαντικές εξελίξεις στα επιτόκια των τραπεζών και των αποταμιευτικών ιδρυμάτων (Οκτώβριος 2017)	7
1.4 Τομέας Μεταφορών & Επικοινωνιών	8
-Δηλώσεις Αντιπροέδρου Κυβέρνησης πΓΔΜ σε πλαίσιο Εθνικής Επιτροπής Επενδύσεων	8
-Δηλώσεις Υπουργού Μεταφορών κ. SUGARESKI για την Κοινότητα Μεταφορών	8
1.5 Τομέας Τροφίμων και Γεωργίας	9
-Δείκτης τιμών εστίασης, Νοέμβριος 2017	9
1.6 Τομέας Τουρισμού	9
-Στατιστικά στοιχεία για πολιτιστικές δραστηριότητες στην πΓΔΜ, 2016/2017	9
-Στατιστικά στοιχεία για τον τουρισμό στη πΓΔΜ (Οκτώβριος 2017)	9
1.7 Τομέας Εμπορίου	9
-Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ταξινόμηση COICOP) και Δείκτη Τιμών Λιανικής (Νοέμ. 2017)	9
1.8 Τομέας Περιβάλλοντος & Υγείας	10
-Περιβάλλον και παραγωγή ενέργειας στην πΓΔΜ	10
1.9 Τομέας Βιομηχανίας	10
-Δείκτες τιμών βιομηχανικής παραγωγής στην εγχώρια αγορά (Οκτώβριος 2017)	10
-Δείκτης όγκου βιομηχανικής παραγωγής, Οκτώβριος 2017	10
-Τουρκική επένδυση ύψους 6,6 εκατ. ευρώ σε	11
-Δείκτες του αριθμού των εργαζομένων στη βιομηχανία, Οκτώβριος 2017	11
1.10 Άλλες ειδήσεις επιχειρηματικού ενδιαφέροντος	11
-Παρουσίαση μελέτης για την κοινωνικοοικονομική επίδραση της ελληνο-ολλανδικών συμφερόντων εταιρείας 'Pivara Skorje' στην πΓΔΜ	11
-Καθιερώνεται ηλεκτρονική υποβολή φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων	12
-Ενδιαφέρον της ελβετικής FOS Asset Management για εξαγορά της FENI	12
2. Οικονομικές ειδήσεις	12
-Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν της πΓΔΜ (γ' τρίμηνο 2017)	12

-Εξωτερικό εμπόριο, Ιανουάριος-Οκτώβριος 2017 - Αύξηση 16% των εξαγωγών της πΓΔΜ	12
-Σύγκληση Εθνικής Επιτροπής Επενδύσεων (NIC) πΓΔΜ (Σκόπια, 29 τ.μ.)	13
-Πορεία Άμεσων Ξένων Επενδύσεων σε πΓΔΜ (9μηνο 2017)	13
-Κεντρική τράπεζα: Η πολιτική αντιπαράθεση επηρέασε το ρυθμό ανάπτυξης το 2017.	13
-Ενεργός πληθυσμός: Αποτελέσματα Έρευνας Εργατικού Δυναμικού, (γ' τρίμ. 2017)	14
-Κενές θέσεις εργασίας (γ' τρίμηνο 2017)	14
-Σημαντικές εξελίξεις στο ισοζύγιο πληρωμών (γ' τρίμηνο 2017)	14
3. Ευρωπαϊκή προοπτική	15
-Η επίσκεψη του Πρωθυπουργού στις Βρυξέλλες	15
-Στη γκρίζα ζώνη του καταλόγου φορολογικών παραδείσων της ΕΕ η πΓΔΜ	15
4. Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις	16
-Zaev: ΠΓΔΜ συγκοινωνιακός κόμβος στα Βαλκάνια, εξ' αιτίας των διαδρόμων VIII και X	16
5. Εκδηλώσεις και εκθέσεις	16
-ΓΕΥΣΙΓΝΩΣΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΟΙΝΟΥ ΣΤΑ ΣΚΟΠΙΑ (PARK HOTEL & SPA, 14 Δεκεμβρίου 2017)	16
-"VINODONIA 2017": 2 ^ο Διεθνές Σαλόι Οίνου (Σκόπια, 01-02 Δεκεμβρίου 2017)	17

Σημείωση: Σε περίπτωση αναδημοσίευσης, να αναφέρεται η πηγή.

1. Επιχειρηματική δραστηριότητα

1.1 Ενέργεια και Ορυκτά

-Ετήσια Έκθεση Γραμματείας Ενεργειακής Κοινότητας για την πΓΔΜ

Η νέα Κυβέρνηση της πΓΔΜ έχει αρχίσει να θέτει, εκ νέου, σε κίνηση τη μεταρρυθμιστική διαδικασία στον ενεργειακό τομέα της χώρας, μετά από χρόνια στασιμότητας, σύμφωνα με την ετήσια Έκθεση (του 2017) της Γραμματείας της Ενεργειακής Κοινότητας (ΕΚ) για την εφαρμογή του κεκτημένου από τις χώρες - μέλη. Έχουν, ωστόσο, σημειωθεί μεγάλες καθυστερήσεις τόσο ως προς την υιοθέτηση, όσο και ως προς την εφαρμογή της προβλεπόμενης από το συμβατικό πλαίσιο της ΕΚ νομοθεσίας.

-Αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στην πΓΔΜ

Σύμφωνα με την ετήσια Έκθεση της Ενεργειακής Κοινότητας (του 2017), η λειτουργία της αγοράς **ηλεκτρικής ενέργειας** εξακολουθεί να διέπεται από τον Ενεργειακό Νόμο του 2011 (όπως τροποποιήθηκε το 2016), κατά παράβαση του κεκτημένου της Ενεργειακής Κοινότητας (ΕΚ). Η πΓΔΜ δεν έχει ακόμα υιοθετήσει και εφαρμόσει (ως όφειλε από την 1.1.2015) την τρίτη δέσμη μέτρων για την απελευθέρωση της αγοράς ενέργειας, παρά την Απόφαση της 14^{ης} Οκτωβρίου 2016 του Συμβουλίου Υπουργών της ΕΚ, με την οποία το Συμβούλιο καλεί την Κυβέρνηση της πΓΔΜ να λάβει τα κατάλληλα μέτρα, χωρίς περαιτέρω καθυστέρηση. Ειδικότερα, ως προς τις πρόνοιες της τρίτης δέσμης μέτρων για τον διαχωρισμό, η κρατική εταιρεία 'MEPSO', η οποία αποτελεί διαχειριστή του συστήματος μεταφοράς και λειτουργό της αγοράς, έχει προβεί μόνον σε νομικό διαχωρισμό. Η αυστριακών συμφερόντων 'EVN', η οποία λειτουργεί ως διαχειριστής του μεγαλύτερου μέρους του δικτύου διανομής και ως προμηθευτής της πλειονότητας των μικρών και μεσαίων καταναλωτών, έχει ολοκληρώσει τυπικά τον νομικό και λειτουργικό διαχωρισμό της, χωρίς ωστόσο να προβεί σε μετονομασία και αλλαγή οπτικής ταυτότητας (visual identity), καθώς κάτι τέτοιο δεν προβλέπεται από την ισχύουσα στη χώρα νομοθεσία. Η κρατική 'ELEM', η οποία ελέγχει το μεγαλύτερο μέρος των εργοστασίων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και διαχειρίζεται και ένα κλειστό δίκτυο διανομής, δεν έχει προβεί στον προβλεπόμενο λογιστικό διαχωρισμό (εξαιρείται από τον νομικό διαχωρισμό καθώς έχει λιγότερους από 100.000 συνδεδεμένους πελάτες). Όσον αφορά στην πρόσβαση τρίτων, η ισχύουσα νομοθεσία προβλέπει το δικαίωμα πρόσβασης στο σύστημα, χωρίς ωστόσο να περιλαμβάνει τις σχετικές διατάξεις της τρίτης δέσμης μέτρων. Από τον Ιανουάριο τ.έ., το Συντονιστικό Γραφείο Δημοπρασιών Νοτιοανατολικής Ευρώπης (SEE-CAO) έχει αναλάβει την κατανομή της διασυνοριακής δυναμικότητας στα σύνορα της πΓΔΜ με την Ελλάδα, ενώ στις υπόλοιπες συνοριακές συνδέσεις η κατανομή ακολουθεί τους Κανόνες Δημοπρασιών της ΕΚ. Σημαντική καθυστέρηση σημειώνεται, σύμφωνα με την Έκθεση της Γραμματείας της ΕΚ, στην πλήρη απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Υπενθυμίζεται ότι η πΓΔΜ έχει αναστείλει την έναρξη της τρίτης φάσης της απελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, από τον Οκτώβριο 2014, επικαλούμενη την εκτίμηση ότι η πλήρης απελευθέρωση θα οδηγούσε σε αύξηση της τιμής της ηλεκτρικής ενέργειας κατά 17,7 - 20% για 600.000 νοικοκυριά. Είχε προηγηθεί η απελευθέρωση της αγοράς για τους μεγάλους καταναλωτές (εγχώριες βιομηχανίες), το 2008 (πρώτη φάση) και εν συνεχεία, για 230 επιχειρήσεις με ετήσια έσοδα τουλάχιστον 10 εκατ. ευρώ και προσωπικό άνω των 50 ατόμων, τον Απρίλιο 2014 (δεύτερη φάση). Σύμφωνα με τη 'MEPSO', από την 1^η Ιουλίου 2017, 226 μικροί καταναλωτές με ετήσια κατανάλωση άνω των 500 GWh είναι επιλέξιμοι για την ελεύθερη επιλογή προμηθευτή. Ωστόσο, κατά την εκτίμηση της Γραμματείας της ΕΚ, η πλήρης απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας τοποθετείται μετά την 1^η Ιουλίου 2020. Ως προς την υποχρέωση διαφάνειας στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, ο ενεργειακός νόμος της πΓΔΜ προβλέπει τη γενική υποχρέωση διαφάνειας για τα δεδομένα της αγοράς, χωρίς όμως να περιλαμβάνει εξειδικευμένες ρυθμίσεις. Σημειώνεται ότι η ακαθάριστη εγχώρια κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας ανήλθε, το 2016, σε 7.435 GWh, καταγράφοντας μείωση της τάξης του 4,2% (σε σχέση με το 2015). Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας κατέγραψε μικρή αύξηση ανερχόμενη στις 5.302 GWh (έναντι 5.251 GWh το 2015). Οι καθαρές εισαγωγές περιορίστηκαν στις 2.191 GWh (από 2.656 GWh το 2015), ενώ οι εξαγωγές ήταν μόλις 58 GWh (από 143 GWh το 2015). Στους βιομηχανικούς καταναλωτές, τις μεταφορές και τους εμπορικούς πελάτες αντιστοιχεί το 53% της συνολικής κατανάλωσης και στα νοικοκυριά το 47%.

-Η αγορά φυσικού αερίου στην πΓΔΜ

Σύμφωνα με την ετήσια Έκθεση της Ενεργειακής Κοινότητας (του 2017), η λειτουργία της αγοράς **φυσικού αερίου** διέπεται από τον ενεργειακό νόμο του 2011, μολονότι η νομοπαρασκευαστική διαδικασία μεταφοράς της τρίτης δέσμης μέτρων για την απελευθέρωση της αγοράς έχει ξεκινήσει από το 2013. Διαχειριστής του συστήματος μεταφοράς φυσικού αερίου είναι η εταιρεία 'GAMA', μέτοχοι της οποίας είναι το κράτος και η 'Makretrol', η οποία είναι επίσης ο μεγαλύτερος εισαγωγέας και προμηθευτής φυσικού αερίου στη χώρα. Όπως και στην ηλεκτρική ενέργεια, η πρόσβαση τρίτων στο σύστημα προβλέπεται από τη νομοθεσία του 2011, αν και η διαδικασία χορήγησης εξαιρέσεων για νέες υποδομές εξακολουθεί να μην είναι συμβατή με το κεκτημένο της Ενεργειακής Κοινότητας. Από την 1^η Ιανουαρίου 2015, η αγορά φυσικού αερίου είναι πλήρως απελευθερωμένη. Η πΓΔΜ διαθέτει ένα σημείο εισόδου στο εθνικό σύστημα, ευρισκόμενο στα σύνορα της χώρας με τη Βουλγαρία, μέσω του οποίου εισάγεται φυσικό αέριο προερχόμενο από τη Ρωσία. Το μεγαλύτερο μέρος των εισαγωγών διενεργείται από την 'Makretrol', βάσει μακροχρόνιας σύμβασης προμήθειας με την 'Gazprom', ενώ τρεις μεγάλοι καταναλωτές πραγματοποιούν δικές τους εισαγωγές φυσικού αερίου για την κάλυψη των ενεργειακών τους αναγκών. Η Κυβέρνηση προωθεί, μέσω της κρατικής εταιρείας 'MER', την περαιτέρω ανάπτυξη του δικτύου διανομής, μέσω συνεργιών δημοσίου - ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ). Τα τελευταία δύο χρόνια έχει κατασκευαστεί δίκτυο συνολικής έκτασης 120 χλμ., ενώ για την επόμενη διετία σχεδιάζεται η κατασκευή επιπλέον 140 χλμ.. Τον Αύγουστο 2016 ολοκληρώθηκε η κατασκευή του τμήματος Klečonce – Štip του δικτύου διανομής φυσικού αερίου της πΓΔΜ από τη ρωσική εταιρεία 'Stroytransgaz PJSC', ενώ υπό κατασκευή είναι τα τμήματα Štip - Negotino, Negotino - Bitola και Skorje - Tetovo - Gostivar. Υπενθυμίζεται, επίσης, η υπογραφή Μνημονίου Κατανόησης 'MER' – ΔΕΣΦΑ (στις 14 Οκτωβρίου 2016) για την κατασκευή δια-συνδετήριου αγωγού. Οι εισαγωγές φυσικού αερίου στην πΓΔΜ ανήλθαν, το 2016, σε 0,2134 δισ. κ.μ., καταγράφοντας σημαντική αύξηση της τάξης του 57% (σε σχέση με το 2015). Το φυσικό αέριο χρησιμοποιείται, κατά κύριο λόγο, από βιομηχανικούς καταναλωτές και εμπορικούς πελάτες (98,7% της συνολικής κατανάλωσης). Στα νοικοκυριά αντιστοιχεί πολύ μικρό μερίδιο της συνολικής κατανάλωσης (1,3%).

-Ο τομέας πετρελαίου στη πΓΔΜ

Σύμφωνα με την ετήσια Έκθεση της Ενεργειακής Κοινότητας (του 2017), στον τομέα του **πετρελαίου** η πΓΔΜ έχει ενσωματώσει στο εθνικό δίκαιο, από το 2014, την Οδηγία του 2009 για τα υποχρεωτικά αποθέματα, αλλά δεν την έχει ακόμα εφαρμόσει. Μετά από συνεχείς αναβολές αναμένεται να εφαρμοστεί από την 1^η Ιανουαρίου 2018. Ως αποτέλεσμα της μη εφαρμογής της εν λόγω νομοθεσίας, η Κυβέρνηση μετακυλίζει το κόστος φύλαξης των υποχρεωτικών αποθεμάτων στις εταιρείες πετρελαιοειδών (κατά κύριο λόγο 'OKTA' και 'Makretrol'), οι οποίες επιβαρύνονται με το κόστος της σχετικής υποχρέωσης, χωρίς να λαμβάνουν τη δέουσα αποζημίωση. Οι εισαγωγές πετρελαιοειδών στην πΓΔΜ ανήλθαν, το 2016, σε 1.268 kt, καταγράφοντας αύξηση της τάξης του 11,3% (σε σχέση με το 2015) και οι εξαγωγές (κατά κύριο λόγο προς το Κόσσοβο) σε 143,2 kt (αύξηση κατά 8,5% σε σχέση με πέρυσι). Η συνολική εγχώρια κατανάλωση πετρελαιοειδών άγγιξε, το 2016, το 1,1 mt.

-Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας στην πΓΔΜ

Η εικόνα στις **Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας** (ΑΠΕ) δεν έχει διαφοροποιηθεί ουσιαστικά σε σχέση με την τελευταία Έκθεση της Γραμματείας της ΕΚ. Η πΓΔΜ δεν έχει σημειώσει πρόοδο ως προς την υιοθέτηση και εφαρμογή του κεκτημένου στον τομέα των ΑΠΕ. Μολονότι η χώρα έχει δεσμευθεί για συμμετοχή των ΑΠΕ στην τελική κατανάλωση ενέργειας σε ποσοστό 28%, έως το 2020, βάσει του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, η επίτευξη του συγκεκριμένου στόχου τοποθετείται χρονικά το 2030 και ο στόχος για το 2020 περιορίζεται στο 24%. Η συνολική εγκατεστημένη δυναμικότητα των μονάδων ΑΠΕ στην πΓΔΜ ανήλθε, το 2016, σε 763 MW (από 716 MW το 2015). Το συντριπτικά μεγαλύτερο μερίδιο καταλαμβάνουν οι υδροηλεκτρικές μονάδες (92%), ενώ έπονται η αιολική ενέργεια (4,8%), η ηλιακή ενέργεια (2,2%) και το βιοαέριο (1%).

-Ενεργειακή αποδοτικότητα στην πΓΔΜ

Στον τομέα της **ενεργειακής αποδοτικότητας** η Κυβέρνηση της πΓΔΜ προετοιμάζει, σε συνεργασία με τη Γραμματεία της Ενεργειακής Κοινότητας, νέα ειδική νομοθεσία, ενώ τον Ιούλιο 2017 υιοθέτησε το 3^ο Σχέδιο Δράσης για την Ενεργειακή Απόδοση, το οποίο είναι σύμφωνο με το κεκτημένο της ΕΕ. Η ετήσια τελική ενεργειακή κατανάλωση στην πΓΔΜ ήταν, το 2015, σύμφωνα με τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία, 1.944 ktoe (κιλοτόνοι ισοδυνάμου πετρελαίου), καταγράφοντας αύξηση της τάξης του 9,6% σε σχέση με το 2014. Το

μεγαλύτερο μερίδιο ενεργειακής κατανάλωσης αντιστοιχεί στις μεταφορές (32%), ενώ έπονται τα νοικοκυριά (28%), η βιομηχανία (24%) και οι υπηρεσίες (11%).

-Ενεργειακές υποδομές της πΓΔΜ

Στις **ενεργειακές υποδομές** η πΓΔΜ δεν έχει, σύμφωνα με την ετήσια Έκθεση της Ενεργειακής Κοινότητας (του 2017), εναρμονίσει ως όφειλε τη νομοθεσία της με το κεκτημένο της ΕΕ. Ως εκ τούτου, παραμένουν σε εκκρεμότητα ο ορισμός αρμόδιας εθνικής Αρχής και η κατάρτιση και δημοσίευση από την εδώ Ρυθμιστική Επιτροπή Ενέργειας (ERC) της μεθοδολογίας και των κριτηρίων για την αξιολόγηση των επενδύσεων στην ηλεκτρική ενέργεια και το φυσικό αέριο. Η πΓΔΜ συμμετέχει σε δύο Έργα Ενδιαφέροντος για την Ενεργειακή Κοινότητα (PECI), την ηλεκτρική διασύνδεση 400 Kv Μοναστηρίου – Ελμπασάν (Αλβανία) και την κατασκευή δια-συνδετήριου αγωγού φυσικού αερίου Klečonce - Sorpot – Vranje (Σερβία) και σε ένα Έργο Αμοιβαίου Ενδιαφέροντος (PMI), την κατασκευή του δια-συνδετήριου αγωγού φυσικού αερίου Ελλάδας – πΓΔΜ, βάσει Μνημονίου Κατανόησης 'MER' – ΔΕΣΦΑ.

-ELEM: Παύση χρηματοδότησης μη παραγωγικών έργων

Η Κυβέρνηση επέβαλε στην ELEM (Δημόσια Επιχείρηση Σταθμών Ηλεκτροπαραγωγής της πΓΔΜ) την παύση χρηματοδότησης των μη παραγωγικών έργων. Η εταιρεία δήλωσε ότι με αυτή την απόφαση της Κυβέρνησης, η εταιρεία θα είναι πλέον σε θέση να αφιερωθεί στις βασικές της δραστηριότητες, δηλαδή στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.

-Πλήρης απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας από το 2019

Από το 2019, οι πολίτες θα έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν εάν θα προμηθευτούν ηλεκτρική ενέργεια από την ελεύθερη αγορά ή μέσω ενός καθολικού προμηθευτή. Αυτό προβλέπει το νομοσχέδιο για την ενέργεια, το οποίο εισάγει πλήρη απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Η επεξεργασία του νομοσχεδίου αναμένεται να ολοκληρωθεί από την Κυβέρνηση μέχρι τα τέλη του 2017.

1.2 Τομέας κατασκευών, δομικών υλικών και Real Estate

-Έκδοση οικοδομικών αδειών (Οκτώβριος 2017)

Σύμφωνα με στοιχεία της Κρατικής Στατιστικής Υπηρεσίας, τον Οκτώβριο 2017 εκδόθηκαν συνολικά 400 άδειες οικοδομής, οι οποίες ήταν 37,5% περισσότερες από τον ίδιο μήνα του προηγούμενου έτους. Σύμφωνα με τις εκδοθείσες οικοδομικές άδειες, η αναμενόμενη συνολική αξία των κατασκευών ήταν 3.991.579 χιλ. δηνάρια, η οποία ήταν 41,3% περισσότερο από τον ίδιο μήνα του προηγούμενου έτους. Από το σύνολο των εκδοθεισών οικοδομικών αδειών, 245 (61,3%) ήταν για κτίρια, 38 (9,5%) για κατασκευές πολιτικού μηχανικού και 117 (29,2%) ήταν για ανακατασκευές. Από το σύνολο των 400 δομών, για τις 282 (70,5%) οι επενδυτές ήταν ιδιώτες και για τις 118 δομές (29,5%) οι επενδυτές ήταν επιχειρηματικές οντότητες. Κατά την περίοδο αναφοράς, προγραμματίζονται 929 κατοικίες για κατασκευή, συνολικής ωφέλιμης επιφάνειας 74.963 τ.μ.

-Δείκτες κόστους κατασκευών για νέα κτίρια κατοικιών (γ' τρίμηνο 2017)

Το γ' τρίμηνο 2017, σε σύγκριση με το β' τρίμηνο 2017, το κόστος κατασκευής νέων κτιρίων κατοικιών αυξήθηκε κατά 0,9%, το κόστος υλικών μειώθηκε κατά 0,3%, ενώ το κόστος εργασίας αυξήθηκε κατά 3,7%. Επίσης, το γ' τρίμηνο 2017, σε σύγκριση με το γ' τρίμηνο 2016, το κόστος κατασκευής νέων κτιρίων κατοικιών αυξήθηκε κατά 3,3%, το κόστος υλικών αυξήθηκε κατά 2,1% και το κόστος εργασίας αυξήθηκε κατά 5,9%. Σημειώνεται ότι, οι δείκτες κόστους κατασκευών για νέα κτίρια κατοικιών έχουν σκοπό την καταγραφή ή την παρακολούθηση των δαπανών που πραγματοποιούνται από μια κατασκευαστική εταιρεία στην εκτέλεση της κατασκευαστικής διαδικασίας για την κατασκευή νέων κτιρίων κατοικιών. Οι κύριοι χρήστες αυτών των δεικτών κόστους κατασκευών είναι οι κατασκευαστικές εταιρείες, οι οποίες τους λαμβάνουν υπόψη κατά την υπογραφή μιας νέας σύμβασης κατασκευής.

1.3 Τραπεζικός & Ασφαλιστικός Τομέας

-Η EBRD πωλεί τμήμα της KOMERCIJALNA BANKA

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (EBRD) πώλησε το μερίδιό της 5,245% στην Komercijalna Banka, το μεγαλύτερο δανειστή της πΓΔΜ, στο χρηματιστήριο των Σκοπίων, στο πλαίσιο των εργασιών διαχείρισης χαρτοφυλακίου της, σύμφωνα με σχετικό δελτίο τύπου της Komercijalna Banka. Παρά τη συνήθη διαδικασία της EBRD να είναι μέτοχος σε τράπεζα για μέσο χρονικό διάστημα πέντε ετών, η EBRD ήταν μέτοχος της Komercijalna Banka AD Skopje για περισσότερα από 20 χρόνια, συμβάλλοντας σημαντικά στην αύξηση και την ανάπτυξη της τράπεζας καθ' όλη αυτή την περίοδο, σύμφωνα με δηλώσεις του κ. Hari Kostov, Διευθύνοντος Συμβούλου της Komercijalna Banka. Η EBRD επένδυσε στην Komercijalna Banka AD στα Σκόπια το 1996. Ως μέτοχος, η EBRD έχει συμβάλει στην ενίσχυση των δανειοδοτικών πολιτικών και τη βελτίωση της εταιρικής διακυβέρνησης, καθώς και στην αύξηση του επενδυτικού ενδιαφέροντος στη μεγαλύτερη τράπεζα της πΓΔΜ. «Η EBRD παραμένει προσηλωμένη στην Komercijalna Banka, η οποία συγκαταλέγεται μεταξύ των πιο ενεργών χρηστών του Προγράμματος Διευκόλυνσης Εμπορίου της EBRD και ενός εταίρου στο πλαίσιο επιμερισμού κινδύνου για τη χρηματοδότηση δημοτικών έργων», αναφέρει η δήλωση. Η Komercijalna Banka στα Σκόπια αποτελεί συστατικό στοιχείο του δείκτη MBI-10 της χρηματιστηριακής αγοράς της πΓΔΜ. Σημειώνεται ότι μέχρι σήμερα, η EBRD έχει επενδύσει 1,6 δισ. ευρώ (1,9 εκατ. δολάρια) σε περισσότερα από 100 έργα στην πΓΔΜ.

-13^η Συνεδρίαση της Κεντρικής Τράπεζας: Τροποποίηση απόφασης σχετικά με τον τρόπο διενέργειας εποπτείας και ελέγχου

Το Συμβούλιο της Κεντρικής Τράπεζας της πΔΜ διεξήγαγε τη 13^η συνεδρίασή του, όπου συζήτησε και ενέκρινε την τροποποίηση της απόφασης σχετικά με τον τρόπο διενέργειας εποπτείας και ελέγχου. Οι τροποποιήσεις διευκρινίζουν τη διαδικασία εκτίμησης του συνολικού προφίλ κινδύνου μιας τράπεζας και του περιεχομένου της, συμπεριλαμβανομένων των κινδύνων που απορρέουν από το μακροοικονομικό περιβάλλον. Η αξιολόγηση του συνολικού προφίλ κινδύνου της τράπεζας βάσει της παρούσας απόφασης περιλαμβάνει την αξιολόγηση του επιχειρηματικού μοντέλου της τράπεζας, της εταιρικής διακυβέρνησης, της ρευστότητας και των κινδύνων για την κεφαλαιακή θέση της τράπεζας. Η απόφαση καθορίζει τη μέθοδο σχεδιασμού της εποπτικής στρατηγικής της τράπεζας, αξιολογώντας την κεφαλαιακή απαίτηση της τράπεζας και τις ανάγκες για τη θέσπιση υψηλότερων επιτοκίων από εκείνα που ορίζονται στο άρθρο 65 παράγραφοι 1 και 2 του τραπεζικού νόμου, βάσει του συνολικού προφίλ κινδύνου της τράπεζας. Οι τροποποιήσεις απαιτούν από τα εξουσιοδοτημένα πρόσωπα της Κεντρικής Τράπεζας να αξιολογούν την κεφαλαιακή απαίτηση της τράπεζας για το επόμενο έτος, τουλάχιστον μία φορά το χρόνο. Η Κεντρική Τράπεζα θα καθορίσει την κεφαλαιακή απαίτηση της τράπεζας για το επόμενο έτος, μέχρι τις 15 Δεκεμβρίου του τρέχοντος έτους. Η κεφαλαιακή απαίτηση της τράπεζας θα μπορούσε να εκτιμηθεί σε περίοδο μικρότερη του ενός έτους, αν είναι αναγκαίο, λόγω της φύσης, του τύπου και του πεδίου των δραστηριοτήτων που εκτελεί και των κινδύνων που προκύπτουν από τις δραστηριότητες αυτές, για τις οποίες η τράπεζα θα ενημερωθεί δεόντως. Το Συμβούλιο συζήτησε επίσης άλλα θέματα εντός της δικαιοδοσίας του.

-Σημαντικές εξελίξεις στα επιτόκια των τραπεζών και των αποταμιευτικών ιδρυμάτων (Οκτώβριος 2017)

Σύμφωνα με στοιχεία της εδώ Κεντρικής Τράπεζας τα επιτόκια των δανείων και των καταθέσεων παραμένουν αμετάβλητα για τέσσερις συνεχείς μήνες (από τον Ιούλιο τ.έ.) και σταθεροποιούνται στο επίπεδο του 5,9% και 1,5% αντίστοιχα. Τον Οκτώβριο, τ.ε. τα μέσα επιτόκια για νέα χορηγηθέντα δάνεια παρέμειναν στο επίπεδο του 5,1%, ενώ καταγράφηκε στα μέσα επιτόκια των πιο πρόσφατων καταθέσεων ελάχιστη αύξηση κατά 0,1 ποσοστιαίες μονάδες και ανήλθαν στο 1,4%.

-Το επιτόκιο των ανεξόφλητων υπολοίπων δανείων στον εταιρικό τομέα επίσης δεν σημείωσε μηνιαίες μεταβολές από τον Ιούλιο και μετά, και διαμορφώθηκε στο επίπεδο του 5,4%. Σε ετήσια βάση, το επιτόκιο μειώθηκε κατά 0,6 ποσοστιαίες μονάδες.

-Τον Οκτώβριο τ.ε., τα νέα δάνεια προς τον εταιρικό τομέα χορηγήθηκαν με μέσο επιτόκιο 4,8%, το οποίο παρουσίασε μια ελάχιστη ανοδική μηνιαία μεταβολή κατά 0,1 ποσοστιαίες μονάδες. Η αύξηση οφείλεται κυρίως στην αύξηση του επιτοκίου των δανείων σε δηνάρια χωρίς ρήτρα συναλλάγματος (κατά 0,3 ποσοστιαίες μονάδες), υπό συνθήκες όπου το επιτόκιο των καταθέσεων δηναρίων με ρήτρα συναλλάγματος

καταγράφει μείωση κατά 0,1 ποσοστιαίες μονάδες. Σε σύγκριση με τον Οκτώβριο 2016, το επιτόκιο μειώθηκε κατά 0,8 ποσοστιαίες μονάδες.

- Τον Οκτώβριο τ.ε., το επιτόκιο για τα υπόλοιπα των εισπρακτέων εταιρικών καταθέσεων παρέμεινε αμετάβλητο και ανήλθε σε 2,0%, ενώ σε ετήσια βάση είναι χαμηλότερο κατά 0,1 ποσοστιαία μονάδα.

- Το μέσο επιτόκιο των νέων καταθέσεων από τον εταιρικό τομέα παρουσίασε μηνιαία πτωτική μεταβολή κατά 0,2 ποσοστιαίες μονάδες και ανήλθε σε 1,0%. Η μηνιαία μείωση οφείλεται στη μείωση των επιτοκίων στις καταθέσεις σε ξένο νόμισμα και στις καταθέσεις σε δηνάρια χωρίς ρήτρα συναλλάγματος (κατά 0,5% και 0,1% αντίστοιχα), εν μέσω σημειώθηκε αύξηση των επιτοκίων στις καταθέσεις σε δηνάρια με ρήτρα συναλλάγματος (κατά 0,3 ποσοστιαίες μονάδες). Σε ετήσια βάση, το επιτόκιο μειώθηκε κατά 0,4 ποσοστιαίες μονάδες.

-Τον Οκτώβριο τ.ε., το μέσο επιτόκιο για τα υπόλοιπα των δανείων που χορηγούνται στα νοικοκυριά παραμένει στο επίπεδο του 6,5%, χωρίς μεταβολές τους τελευταίους έξι μήνες. Σε σύγκριση με τον περασμένο Οκτώβριο, το ποσοστό αυτό μειώθηκε κατά 0,2 ποσοστιαίες μονάδες.

-Κατά τον υπό εξέταση μήνα, ο νέος δανεισμός προς τα νοικοκυριά έγινε με μέσο επιτόκιο 5,6%, κατά 0,2 ποσοστιαίες μονάδες χαμηλότερα σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα. Η μηνιαία πτωτική μεταβολή στην κατηγορία αυτή οφείλεται στη μείωση των επιτοκίων σε δάνεια σε δηνάρια με και χωρίς ρήτρα συναλλάγματος (κατά 0,3 και 0,1 ποσοστιαίες μονάδες, αντίστοιχα), σε όρους όπου το επιτόκιο των δανείων σε ξένο νόμισμα αυξάνεται κατά 0,3 ποσοστιαίες μονάδες. Σε ετήσια βάση, το επιτόκιο μειώθηκε κατά 0,2% ποσοστιαίες μονάδες.

-Τον Οκτώβριο τ.ε., το μέσο επιτόκιο για τα υπόλοιπα των καταθέσεων των νοικοκυριών παρέμεινε στο επίπεδο του 1,5%, χωρίς αλλαγές από τον Απρίλιο τ.ε. Αναλύοντας σε ετήσια βάση, το επιτόκιο αυτό μειώθηκε κατά 0,2 ποσοστιαίες μονάδες.

-Τον Οκτώβριο τ.ε., το μέσο επιτόκιο με το οποίο εισπράχθηκαν οι νέες καταθέσεις των νοικοκυριών ανήλθε σε 1,7%, δηλαδή αύξηση κατά 0,2 ποσοστιαίες μονάδες σε μηνιαία βάση. Η ανοδική μετατόπιση αυτής της κατηγορίας οφείλεται στην αύξηση όλων των στοιχείων της. Συγκεκριμένα, οι τράπεζες και οι οίκοι αποταμιεύσεων, για πρώτη φορά μετά από τέσσερις μήνες, έχουν λάβει καταθέσεις σε δηνάρια με νομισματική ρήτρα όπου το επιτόκιο ανέρχεται στο 2,2%. Το επιτόκιο στις καταθέσεις σε δηνάρια χωρίς ρήτρα συναλλάγματος και καταθέσεις σε ξένο νόμισμα παρουσιάζει επίσης αύξηση της τάξεως των 0,2 ποσοστιαίων μονάδων και 0,1 ποσοστιαίων μονάδων, αντίστοιχα. Ταυτόχρονα, το επιτόκιο αυτό είναι ίδιο με το επιτόκιο που καταγράφηκε τον περασμένο Οκτώβριο.

1.4 Τομέας Μεταφορών & Επικοινωνιών

-Δηλώσεις Αντιπροέδρου Κυβέρνησης πΓΔΜ σε πλαίσιο Εθνικής Επιτροπής Επενδύσεων

Ο Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης τόνισε κατά την σύγκληση της Εθνικής Επιτροπής Επενδύσεων (NIC) που πραγματοποιήθηκε στις 29 Νοεμβρίου τ.ε. ότι η δια-συνδεσιμότητα με τις γειτονικές χώρες αποτελεί κύριο παράγοντα για την επιδιωκόμενη οικονομική ανάπτυξη, προσθέτοντας ότι η Κυβέρνηση εξασφάλισε, στο πλαίσιο της Συνόδου Κορυφής Δυτικών Βαλκανίων, στην Τεργέστη (12/7), τη χρηματοδότηση τμήματος της δεύτερης φάσης της κατασκευής της σιδηροδρομικής σύνδεσης με τη Βουλγαρία (Beljakovce - Kriva Palanka) με 70 εκατ. ευρώ. Επιπλέον, ενημέρωσε ότι η Κυβέρνηση προωθεί και το έργο αναβάθμισης της οδικής σύνδεσης πΓΔΜ - Κοσσόβου, ως προς το σκέλος Σκοπίων – Blace, για το οποίο έχει υποβάλει αίτημα χρηματοδότησης ύψους 1 εκατ. ευρώ στην Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (EBRD).

-Δηλώσεις Υπουργού Μεταφορών κ. SUGARESKI για την Κοινότητα Μεταφορών

Σύμφωνα με δηλώσεις του Υπουργού Μεταφορών κ. Goran Sugareski, στο υπουργικό συμβούλιο στις Βρυξέλλες, η Συμφωνία για την Κοινότητα Μεταφορών θα επιτύχει την ένταξη του τομέα των μεταφορών στην περιοχή σε αυτόν της Ε.Ε. Ο ενοποιημένος χαρακτήρας των διεθνών μεταφορών οδηγεί τα κράτη στην επιθυμία να δημιουργήσουν μια Κοινότητα Μεταφορών μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των συμβαλλομένων μερών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης (Αλβανίας, Βοσνία-Ερζεγοβίνης, πΓΔΜ, Κοσσυφοπέδιου, Μαυροβούνιου, Σερβίας), με βάση τη σταδιακή ενοποίηση της αγοράς μεταφορών στα συμβαλλόμενα μέρη και με υπόβαθρο το σχετικό κεκτημένο.

1.5 Τομέας Τροφίμων και Γεωργίας

-Δείκτης τιμών εστίασης, Νοέμβριος 2017

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Κρατικής Στατιστικής Υπηρεσίας, ο δείκτης τιμών εστίασης το Νοέμβριο 2017, σε σύγκριση με τον Οκτώβριο 2017, παρέμεινε στο ίδιο επίπεδο. Στις επί μέρους ομάδες υπηρεσιών, σημειώθηκε αύξηση του δείκτη μη αλκοολούχων ποτών κατά 0,1%. Ο δείκτης τιμών εστίασης το Νοέμβριο 2017, σε σύγκριση με τον ίδιο μήνα του προηγούμενου έτους, αυξήθηκε κατά 0,8%. Ο αθροιστικός δείκτης τιμών εστίασης για την περίοδο Ιανουαρίου-Νοεμβρίου 2017, σε σύγκριση με την ίδια περίοδο της προηγούμενης αυξήθηκε κατά 0,7%, ενώ σε σύγκριση με τον Δεκέμβριο 2016 αυξήθηκε κατά 0,5%.

1.6 Τομέας Τουρισμού

-Στατιστικά στοιχεία για πολιτιστικές δραστηριότητες στην πΓΔΜ, 2016/2017

Σύμφωνα με στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας, κατά την περίοδο 2016/2017, σε σύγκριση με την περίοδο 2015/2016, ο αριθμός των παραστάσεων σε επαγγελματικά θέατρα αυξήθηκε κατά 10,3%, ενώ η προσέλευση θεατών αυξήθηκε κατά 2,1%. Η μέση προσέλευση ανά παράσταση ήταν 185 επισκέπτες. Την περίοδο 2016/2017, σε σύγκριση με την περίοδο 2015/2016, ο αριθμός των παραστάσεων σε επαγγελματικά νεανικά και παιδικά θέατρα μειώθηκε κατά 4,8%, ενώ η προσέλευση μειώθηκε κατά 7,1%. Στα ερασιτεχνικά θέατρα, για την ίδια περίοδο, ο αριθμός των παραστάσεων μειώθηκε κατά 16,1%, και ο αριθμός των επισκεπτών μειώθηκε κατά 23,2%. Το 2016/2017, σε σύγκριση με το 2015/2016, μειώθηκε ο αριθμός των συναυλιών, καθώς και η προσέλευση στη Φιλαρμονική. Όσον αφορά τα επαγγελματικά συγκροτήματα χορού και τραγουδιού, το 2016/2017, σε σύγκριση με το 2015/2016, σημειώθηκε μείωση στον αριθμό των συναυλιών, καθώς και στον αριθμό των επισκεπτών.

-Στατιστικά στοιχεία για τον τουρισμό στη πΓΔΜ (Οκτώβριος 2017)

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Κρατικής Στατιστικής Υπηρεσίας, ο αριθμός των τουριστών τον Οκτώβριο 2017 ήταν 77.779 και ο αριθμός των διανυκτερεύσεων τουριστών ήταν 165.748. Σε σύγκριση με τον Οκτώβριο 2016, ο αριθμός των τουριστών τον Οκτώβριο 2017, αυξήθηκε κατά 12,1%, και ο αριθμός των διανυκτερεύσεων αυξήθηκε κατά 6,4%. Ως προς τον αριθμό των εγχώριων τουριστών, τον Οκτώβριο 2017, συγκριτικά με τον Οκτώβριο 2016, μειώθηκε κατά 5,3%, ενώ ο αριθμός των ξένων τουριστών αυξήθηκε κατά 21,1%. Επίσης, ο αριθμός των διανυκτερεύσεων των εγχώριων τουριστών τον Οκτώβριο 2017, σε σύγκριση με τον Οκτώβριο 2016, μειώθηκε κατά 5,9%, ενώ ο αριθμός των διανυκτερεύσεων ξένων τουριστών αυξήθηκε κατά 15,4%. Κατά το 10μηνο του 2017 (Ιαν.- Οκτ. 2017), ο αριθμός των τουριστών αυξήθηκε κατά 16,3% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο: ο αριθμός των εγχώριων τουριστών αυξήθηκε κατά 6,0%, ενώ ο αριθμός των ξένων τουριστών αυξήθηκε κατά 23,4%. Κατά την περίοδο Ιανουαρίου - Οκτωβρίου 2017, ο αριθμός των διανυκτερεύσεων αυξήθηκε κατά 12,0% σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο: ο αριθμός των διανυκτερεύσεων των εγχώριων τουριστών αυξήθηκε κατά 4,8%, ενώ οι ξένοι τουρίστες αυξήθηκαν κατά 22,0%. Οι κυριότερες χώρες προέλευσης τουριστών στην πΓΔΜ είναι η Τουρκία (19,6%), η Ελλάδα (8,9%), η Σερβία (7,6%) και η Βουλγαρία (6,6%).

1.7 Τομέας Εμπορίου

-Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ταξινόμηση COICOP) και Δείκτη Τιμών Λιανικής (Νοέμ. 2017)

Σύμφωνα με στοιχεία της Κρατικής Στατιστικής Υπηρεσίας, ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή και ο Δείκτης Τιμών Λιανικής τον Νοέμβριο 2017, σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα, ήταν 100,2. Η αύξηση του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή κατά 0,2% το Νοέμβριο 2017, σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα, ήταν αποτέλεσμα των υψηλότερων δεικτών του τυριού και του τυροπήγματος κατά 2,4%, των κατεψυγμένων φρούτων κατά 1,8%, των πατατών κατά 1,5%, του ρυζιού, τα λαχανικά, τα άλλα κονσερβοποιημένα ή μεταποιημένα λαχανικά κατά 1,1%, των άλλων προϊόντων διατροφής κατά 0,9%, τα άλλων προϊόντων αρτοποιίας και κρεάτων κατά 0,8%, του γάλακτος κατά 0,6%, των ελαίων και των λιπών κατά 0,5%, των ψαριών και των θαλασσινών κατά 0,4%, των

τσιγάρων κατά 0,4%, των άλλων δημητριακών κατά 0,3%, των βρώσιμων παραπροϊόντων, αποξηραμένων, αλατισμένων ή καπνιστών κρεάτων κατά 0,2%.

Τον Νοέμβριο 2017, σημειώθηκε επίσης αύξηση των δεικτών φωτογραφικού και κινηματογραφικού εξοπλισμού και οπτικών μέσων κατά 5,8%, των νοσοκομειακών υπηρεσιών κατά 4,7%, του εξοπλισμού τηλεφώνου και τηλεομοιοτυπίας κατά 4,4%, των υγρών καυσίμων για τα νοικοκυριά κατά 4,1%, του εξοπλισμού επεξεργασίας πληροφοριών κατά 3,0%, των υγρών καυσίμων και λιπαντικών για τον εξοπλισμό προσωπικής μεταφοράς κατά 2,6%, του φυσικού αερίου για τα νοικοκυριά κατά 2,3%, των στερεών καυσίμων, των κοσμημάτων και των ωρολογίων κατά 1,5%, των επισκευών οικιακών συσκευών κατά 1,3% και των προϊόντων συντήρησης της κατοικίας, των μέσων εγγραφής κατά 1,1%, των παιχνιδιών, και των χόμπι κατά 1,0%, των υποδημάτων κατά 0,9%, των χαλιών και άλλων επενδύσεων δαπέδων, άλλων υπηρεσιών προσωπικού μεταφοράς κατά 0,7%, των βιβλίων κατά 0,5% του εξοπλισμού λήψης, εγγραφής και αναπαραγωγής ήχου και εικόνας κατά 0,4%, των ειδών ένδυσης, των πολιτιστικών υπηρεσιών κατά 0,3%, των οικιακών επίπλων, επισκευή επίπλων, έπιπλα και επενδύσεις δαπέδων, είδη οικιακής χρήσης, μεγάλες ηλεκτρικές συσκευές, θεραπευτικές συσκευές και εξοπλισμός και άλλα προσωπικά αντικείμενα κατά 0,2%.

Μείωση κατά 8,9% του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή τον Νοέμβριο 2017, σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα, σημειώθηκε σε φρέσκα ή διατηρημένα με απλή ψύξη φρούτα κατά 1,1%, στη ζάχαρη, μαρμελάδα, μέλι, σοκολάτα και ζαχαροπλαστική κατά 1,2%, ξηρούς καρπούς νωπούς ή διατηρημένους με απλή ψύξη, λαχανικά εκτός από τις πατάτες και άλλους κονδύλους κατά 1,0%.

Το Νοέμβριο σημειώθηκε επίσης μείωση των δεικτών εξοπλισμού για τον αθλητισμό, το κάμπινγκ και την υπαίθρια αναψυχή κατά 3,5%, τα γυάλινα σκεύη, τα επιτραπέζια σκεύη και τα οικιακά σκεύη, τις μεταφορές επιβατών αεροπορικώς κατά 2,7%, τα εργαλεία και τον εξοπλισμό για το σπίτι και τον κήπο κατά 1,5%, τις οδικές μεταφορές επιβατών, χαρτικά και υλικά σχεδίασης κατά 0,8%, υλικά συντήρησης και επισκευής κατοικίας, κήπων, φυτών και λουλουδιών κατά 0,6% και ανταλλακτικών για εξοπλισμό προσωπικής μεταφοράς κατά 0,3%.

Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή τον Νοέμβριο του 2017, σε σύγκριση με τον Νοέμβριο του 2016, σημείωσε αύξηση 2,2%, ενώ ο Δείκτης Λιανικών Τιμών αυξήθηκε κατά 4,6%.

1.8 Τομέας Περιβάλλοντος & Υγείας

-Περιβάλλον και παραγωγή ενέργειας στην ΠΓΔΜ

Όσον αφορά στο περιβάλλον, η ΠΓΔΜ βρίσκεται, σύμφωνα με την ετήσια Έκθεση της Ενεργειακής Κοινότητας (του 2017), σε υψηλό επίπεδο μεταφοράς του περιβαλλοντικού κεκτημένου της Ενεργειακής Κοινότητας στην εθνική της νομοθεσία, αλλά υστερεί ως προς την εφαρμογή. Η χώρα υιοθέτησε προσφάτως το Εθνικό Σχέδιο για τη Μείωση των Εκπομπών Αερίων Ρύπων, η εφαρμογή του οποίου θα αρχίσει την 1^η Ιανουαρίου 2018, ενώ εκκρεμεί η νομοθεσία για τον έλεγχο των βιομηχανικών εκπομπών ρύπων.

1.9 Τομέας Βιομηχανίας

-Δείκτες τιμών βιομηχανικής παραγωγής στην εγχώρια αγορά (Οκτώβριος 2017)

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Κρατικής Στατιστικής Υπηρεσίας, τον Οκτώβριο 2017, οι τιμές της Βιομηχανικής παραγωγής στην εγχώρια αγορά αυξήθηκαν κατά 0,3% σε μηνιαίο επίπεδο και κατά 1,1% σε ετήσια βάση. Τον Οκτώβριο 2017, σε σύγκριση με το Σεπτέμβριο 2017, οι τιμές της Βιομηχανικής παραγωγής στην εγχώρια αγορά αυξήθηκαν στις εξής ομάδες: «Ενδιάμεσα αγαθά πλην της ενέργειας» κατά 1,0%, στα «Κεφαλαιουχικά αγαθά» κατά 0,2%, στα «Μη διαρκή καταναλωτικά αγαθά» κατά 0,2% και στην «Ενέργεια» κατά 0,1%. Τον Οκτώβριο 2017, σε σύγκριση με τον Οκτώβριο 2016, οι τιμές της Βιομηχανικής παραγωγής στην εγχώρια αγορά αυξήθηκαν στις ομάδες: «Ενδιάμεσοι αγαθά, πλην της ενέργειας» κατά 3,3%, στα «Κεφαλαιουχικά αγαθά» κατά 3,3% και στα «Μη διαρκή καταναλωτικά αγαθά» κατά 1,7%.

-Δείκτης όγκου βιομηχανικής παραγωγής, Οκτώβριος 2017

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Κρατικής Στατιστικής Υπηρεσίας, ο δείκτης όγκου βιομηχανικής παραγωγής τον Οκτώβριο 2017, σε σύγκριση με τον Οκτώβριο 2016, ήταν 101,3. Η βιομηχανική παραγωγή στον τομέα

Ορυχεία και λατομεία τον Οκτώβριο 2017, σε σύγκριση με τον Οκτώβριο 2016, μειώθηκε κατά 10,6%, στο τομέα “Βιομηχανία” αυξήθηκε κατά 2,1%, ενώ στον τομέα “Παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού” αυξήθηκε κατά 6,5%. Η αύξηση στο τομέα της Βιομηχανίας οφείλεται κυρίως στην αύξηση της παραγωγής στους τομείς «Βιομηχανία καπνού», «Παραγωγή βασικών φαρμακευτικών προϊόντων και φαρμακευτικών παρασκευασμάτων», «Κατασκευή καουτσούκ και πλαστικών» «Παραγωγή άλλων μη μεταλλικών ορυκτών προϊόντων», «Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, εκτός από μηχανήματα και εξοπλισμός», «Κατασκευή ηλεκτρικού εξοπλισμού», «Κατασκευή μηχανημάτων και εξοπλισμού» και «Κατασκευή αυτοκινήτων, ρυμουλκούμενων και ημιρυμουλκούμενων». Η βιομηχανική παραγωγή των κύριων βιομηχανικών ομίλων τον Οκτώβριο 2017, σε σύγκριση με τον Οκτώβριο 2016, ήταν υψηλότερη στην «ενέργεια» κατά 4,0% και στα κεφαλαιουχικά αγαθά κατά 15,4%, αλλά χαμηλότερη στα «Ενδιάμεσα προϊόντα, εκτός από την ενέργεια» κατά 2,8%, στα «Ανθεκτικά καταναλωτικά αγαθά» κατά 9,4% και τα «Μη διαρκή καταναλωτικά αγαθά» κατά 3,1%. Ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής κατά την περίοδο Ιανουαρίου - Οκτωβρίου 2017, σε σύγκριση με τον Ιανουάριο - Οκτώβριο του 2016, ήταν 100,1.

-Τουρκική επένδυση ύψους 6,6 εκατ. ευρώ σε εργοστάσιο παραγωγής καλωδίων για οχήματα.

Η τουρκική εταιρεία ‘Murat Ticaret’ πρόκειται να προβεί σε επένδυση ύψους 6,6 εκατ. ευρώ στην πΓΔΜ για την κατασκευή εργοστασίου παραγωγής καλωδίων για οχήματα, το οποίο θα απασχολεί περίπου 300 άτομα. Συγκεκριμένα, η επένδυση αναμένεται να πραγματοποιηθεί στην Τεχνολογική και Βιομηχανική Αναπτυξιακή Ζώνη Σκοπίων και περιλαμβάνει τη δημιουργία εγκαταστάσεων 6.500 τ.μ. σε πρώτη φάση και 18.000 τ.μ., στην πλήρη ανάπτυξη του επενδυτικού σχεδίου. Οι κατασκευαστικές εργασίες σχεδιάζεται να ξεκινήσουν εντός του επόμενου διμήνου και να έχουν ολοκληρωθεί έως τον Δεκέμβριο 2018. Το συνολικό ύψος των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (ΑΞΕ) της Τουρκίας στην πΓΔΜ, κατά τα έτη 1997-2016, ανέρχεται σε 247,8 εκατ. ευρώ (ήτοι 5,3% επί του συνόλου των ΑΞΕ στη χώρα - στοιχεία Κεντρικής Τράπεζας πΓΔΜ), ενώ σημαντικές τουρκικές ΑΞΕ που έχουν ανακοινωθεί δεν έχουν ακόμα υλοποιηθεί. Ενδεικτικά, σημειώνουμε τη σχεδιαζόμενη επένδυση της τουρκικής ‘Limak Holding’, η οποία σύμφωνα με παλαιότερη σχετική ανακοίνωση του Ομίλου, αναμένεται να ανέλθει στα 250 εκατ. ευρώ και να δημιουργήσει 2.000-2.500 νέες θέσεις εργασίας.

-Δείκτες του αριθμού των εργαζομένων στη βιομηχανία, Οκτώβριος 2017

Σύμφωνα με στοιχεία της Κρατικής Στατιστικής Υπηρεσίας, ο δείκτης του αριθμού των εργαζομένων στη βιομηχανία τον Οκτώβριο 2017, σε σύγκριση με τον Οκτώβριο 2016, ήταν 104,4. Ο αριθμός των απασχολούμενων στη βιομηχανία στον τομέα «Ορυχεία και λατομεία» τον Οκτώβριο 2017, σε σύγκριση με τον Οκτώβριο 2016, μειώθηκε κατά 1,0%, στον τομέα «Βιομηχανία» αυξήθηκε κατά 5,0% και στον τομέα «Παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού» αυξήθηκε κατά 1,1%. Ο αριθμός των εργαζομένων στη βιομηχανία στους κύριους βιομηχανικούς ομίλους τον Οκτώβριο 2017, σε σύγκριση με τον Οκτώβριο 2016, ήταν υψηλότερος στην «Ενέργεια» κατά 0,3%, στα «Ενδιάμεσα προϊόντα εκτός της ενέργειας» κατά 12,8%, στα «Κεφαλαιουχικά αγαθά» κατά 16,8% και στα «Ανθεκτικά καταναλωτικά αγαθά» κατά 1,4% αλλά χαμηλότερα στα «μη διαρκή καταναλωτικά αγαθά» κατά 2,3%. Ο δείκτης του αριθμού των εργαζομένων στη βιομηχανία κατά την περίοδο Ιανουαρίου - Οκτωβρίου 2017, σε σύγκριση με τον Ιανουάριο - Οκτώβριο 2016, ήταν 101,8.

1.10 Άλλες ειδήσεις επιχειρηματικού ενδιαφέροντος

-Παρουσίαση μελέτης για την κοινωνικοοικονομική επίδραση της ελληνο-ολλανδικών συμφερόντων εταιρείας ‘Pivara Skorje’ στην πΓΔΜ

Παρουσιάστηκε σε ειδική εκδήλωση στις 29 Νοεμβρίου τ.ε, στο εδώ Οικονομικό Επιμελητήριο, μελέτη για την κοινωνικοοικονομική επίδραση της ελληνο-ολλανδικών συμφερόντων εταιρείας ‘Pivara Skorje’ (Coca Cola HBC – Heineken) στην πΓΔΜ. Στην εκδήλωση παρέστησαν ο Πρωθυπουργός, κ. Z. Zaev και ο Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας, κ. D. Bogov, ενώ τη μελέτη παρουσίασε ο Υφυπουργός Οικονομίας, κ. K. Naumov. Σύμφωνα με τη μελέτη, η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία που παράγει η ‘Pivara Skorje’, ανέρχεται σε 44,6 εκατ. ευρώ και οι κεφαλαιακές επενδύσεις της, την τελευταία δεκαετία, ξεπερνούν τα 40 εκατ. ευρώ. Οι καταβληθέντες φόροι άγγιξαν, το 2016, τα 21,1 εκατ. ευρώ, ενώ το σύνολο των εσόδων που προέκυψαν από τη λειτουργία της διαμορφώθηκαν στα 13,7 εκατ. ευρώ. Ο συνολικός αριθμός θέσεων εργασίας που εξαρτώνται

άμεσα ή έμμεσα από την εταιρεία, υπολογίζεται σε 1.747, εκ των οποίων 377 αφορούν στους εργαζόμενους της 'Pivara Skorje' και οι υπόλοιπες σε όλη την αξιακή αλυσίδα ('value chain'), που δημιουργεί η εν λόγω εταιρεία στην τοπική αγορά. Οι κυριότεροι τομείς της οικονομίας της πΓΔΜ, οι οποίοι επηρεάζονται από τις εργασίες της εταιρείας, είναι οι υπηρεσίες - με ακαθάριστη προστιθέμενη αξία 4,7 εκατ. ευρώ, έσοδα 1,7 εκατ. ευρώ και θέσεις εργασίας 252 -, η γεωργία - με ακαθάριστη προστιθέμενη αξία 4,6 εκατ. ευρώ, έσοδα 1,2 εκατ. ευρώ και θέσεις εργασίας 418 - και το εμπόριο (διανομή) - με ακαθάριστη προστιθέμενη αξία 2,5 εκατ. ευρώ, έσοδα 1,0 εκατ. ευρώ και θέσεις εργασίας 184 -. Πέραν των ανωτέρω, η 'Pivara Skorje' έχει επιδείξει σημαντικό κοινωνικό έργο και στο πλαίσιο της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, στους τομείς της υγείας, της εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης των νέων, της προστασίας του περιβάλλοντος και της διαχείρισης φυσικών καταστροφών.

-Καθιερώνεται ηλεκτρονική υποβολή φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων

Σύμφωνα με ανακοίνωση του Γραφείου Δημοσίων Εσόδων, από τον επόμενο χρόνο θα ξεκινήσει η ηλεκτρονική υποβολή του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων, ενώ από το 2019, το Γραφείο Δημοσίων Εσόδων θα αποστέλλει ηλεκτρονικά συμπληρωμένα ετήσια φορολογική δήλωση.

-Ενδιαφέρον της ελβετικής FOS Asset Management για εξαγορά της FENI

Το Ελβετικό επενδυτικό ταμείο «FOS Asset Management» είναι ο πρώτος επενδυτής που υπέγραψε μνημόνιο κατανόησης με τις τρεις τράπεζες, που είναι οι πιστωτές της Feni, της εργοστασιακής μονάδας παραγωγής σιδηρονικελίου, η οποία αντιμετωπίζει προβλήματα λειτουργίας εξ' αιτίας οικονομικών προβλημάτων. Το ελβετικό επενδυτικό fund αναφέρει ότι είναι πρόθυμο να αναλάβει όλα τα χρέη της εταιρείας, ύψους 60 εκατ. ευρώ, να επενδύσει επιπλέον 30 εκατ. ευρώ και να διατηρήσει όλους τους εργαζόμενους στην εργασία. Λέγεται ότι είναι σε καλή οικονομική και τεχνική κατάσταση για να ξεκινήσουν την παραγωγή το αργότερο εντός 2 μηνών, υπό την προϋπόθεση ότι θα καταλήξουν σε τελική συμφωνία με τον πτωχεύσαντα καταπιστευματοδόχο και τους πιστωτές. Η FOS Asset Management έχει εμπειρία στην παραγωγή σιδηρονικελίου. Ήρθαν στην ΠΓΔΜ κατόπιν πρόσκλησης από την Kuniko Resources, πριν ακόμη ανακοινωθεί η αναγκαστική εκτέλεση της Feni. Ωστόσο, δεν είναι ακόμη γνωστό το αν θα αναλάβει τη εταιρεία διότι, πρέπει προηγουμένως να λήξει η προθεσμία των προσφορών. Υπενθυμίζεται ότι και η βουλγαρική εταιρεία παραγωγής και προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας 'Enekod' είχε καταθέσει 3 εκατ. ευρώ σε λογαριασμό τράπεζας της πΓΔΜ και ήταν έτοιμη να επενδύσει το συγκεκριμένο ποσό στη λειτουργία του εργοστασίου, εφ' όσον ολοκληρώνονταν η διαδικασία της αγοραπωλησίας.

2. Οικονομικές ειδήσεις

-Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν της πΓΔΜ (γ' τρίμηνο 2017)

Σύμφωνα με τα δημοσιευθέντα από την Στατιστική Υπηρεσία της πΓΔΜ στοιχεία, ο ρυθμός ανάπτυξης του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) το γ' τρίμηνο 2017 ήταν 0,2%. Κατά την εξεταζόμενη περίοδο, η μεγαλύτερη αύξηση κατά 9,8% σημειώθηκε στις εξής ομάδες: «Χονδρικό και λιανικό εμπόριο», «επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσικλετών», «μεταφορά και αποθήκευση» και «δραστηριότητες διαμονής και εστίασης». Επίσης, αύξηση σημειώθηκε στις ομάδες: «Γεωργία, δασοκομία και η αλιεία» κατά 3,8% και «Δραστηριότητες ακινήτων» κατά 0,9%. Το γ' τρίμηνο 2017, η τελική κατανάλωση των νοικοκυριών, συμπεριλαμβανομένων των μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων που εξυπηρετούν νοικοκυριά, αυξήθηκε κατά 5,0% σε ονομαστικούς όρους και το μερίδιό της στη δομή του ΑΕΠ ήταν 65,5%. Την ίδια περίοδο, οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών αυξήθηκαν κατά 9,8% σε ονομαστικές τιμές, ενώ η εισαγωγή αγαθών και υπηρεσιών αυξήθηκε κατά 5,0%.

-Εξωτερικό εμπόριο, Ιανουάριος-Οκτώβριος 2017 - Αύξηση 16% των εξαγωγών της πΓΔΜ

Σύμφωνα με τα προκαταρκτικά στοιχεία της Κρατικής Στατιστικής Υπηρεσίας, η συνολική αξία των εξαγομένων αγαθών από τη πΓΔΜ για την περίοδο Ιανουαρίου-Οκτωβρίου 2017 ανήλθε σε 255.455.873 χιλιάδες δηνάρια, με αύξηση 15,9% σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο. Η αξία των εισαγόμενων αγαθών κατά την ίδια περίοδο ήταν 343.296.039 χιλ. δηνάρια, ή 11,7% περισσότερο από την αντίστοιχη περσινή περίοδο. Το εμπορικό έλλειμμα για την περίοδο Ιανουαρίου-Οκτωβρίου 2017 ήταν 87.840.167 χιλ. δηνάρια. Η κάλυψη των

εισαγωγών κατά την εξαγωγή την περίοδο Ιανουαρίου - Οκτωβρίου 2017 ήταν 74,4%. Το εξωτερικό εμπόριο ανά προϊόν δείχνει ότι στις εξαγωγές τα σημαντικότερα προϊόντα είναι: καταλύτες με πολύτιμα μέταλλα ή ενώσεις πολύτιμων μετάλλων ως δραστική ουσία, σύνολα καλωδίων ανάφλεξης και άλλα σύνολα καλωδίων των τύπων που χρησιμοποιούνται σε οχήματα, αεροσκάφη ή πλοία, σιδηροπυρίτιο και ενδύματα. Στις εισαγωγές, τα σημαντικότερα προϊόντα είναι τα πλατίνια και τα κράματα λευκοχρυσού, σε ακατέργαστη μορφή ή σε μορφή σκόνης, πετρελαιϊκά έλαια και έλαια από ασφαλτούχα ορυκτά (άλλα από τα ακατέργαστα), άλλα μέταλλα την ομάδα πλατίνας και τα κράματά της, σε ακατέργαστη μορφή ή υπό μορφή σκόνης και ηλεκτρικής ενέργειας. Την περίοδο Ιανουαρίου-Οκτωβρίου 2017, σύμφωνα με το συνολικό όγκο εξωτερικού εμπορίου, οι σημαντικότεροι εμπορικοί εταίροι της πΓΔΜ ήταν η Γερμανία, η Μεγάλη Βρετανία, η Ελλάδα, η Σερβία και η Βουλγαρία.

Εκφραζόμενο σε ευρώ, η συνολική αξία των εξαγομένων εμπορευμάτων από τη πΓΔΜ για την περίοδο Ιανουαρίου - Οκτωβρίου 2017 ανήλθε σε 4.147.741 χιλιάδες ευρώ, με αύξηση 16,0% σε σχέση με την αντίστοιχη περυσινή περίοδο, ενώ η αξία των εισαγόμενων αγαθών η ίδια περίοδο ήταν 5.574.365 χιλιάδες ευρώ, ή 11,8% περισσότερο από την αντίστοιχη περυσινή περίοδο. Το εμπορικό έλλειμμα κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Οκτωβρίου 2017 ήταν 1.426.624 χιλιάδες ευρώ.

-Σύγκληση Εθνικής Επιτροπής Επενδύσεων (NIC) πΓΔΜ (Σκόπια, 29 τ.μ.)

Συνεκλήθη στις 29 Νοεμβρίου 2017, στα Σκόπια, για τρίτη φορά, (και πρώτη φορά στο πλαίσιο της νέας Κυβέρνησης Zaev), η εδώ Εθνική Επιτροπή Επενδύσεων, υπό τον αρμόδιο για τις ευρωπαϊκές υποθέσεις Αντιπρόεδρο της Κυβέρνησης, κ. B. Osmani, στην οποία συμμετείχαν, μεταξύ άλλων, ο αρμόδιος για την οικονομία Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης, κ. K. Angjushev και ο επικεφαλής του Τμήματος συνεργασίας της Αντιπροσωπείας της Ε.Ε., κ. N. Bertolini. Ο B. Osmani σημείωσε, στην εισαγωγική του τοποθέτηση, ότι η Κυβέρνηση παραμένει προσηλωμένη στην υλοποίηση του μεταρρυθμιστικού προγράμματος 3-6-9. Αναφέρθηκε, επίσης, στην ομαλή διεξαγωγή των δημοτικών εκλογών, στην οικοδόμηση καλών σχέσεων με τις γειτονικές χώρες (φέροντας ως παράδειγμα τη Βουλγαρία) και στην προσπάθεια επαναφοράς της πΓΔΜ στο μονοπάτι της ένταξης σε Ε.Ε. και NATO. Ο Αντιπρόεδρος Angjushev ευχαρίστησε για τη χρηματοδοτική στήριξη από την Ε.Ε. και τους άλλους Διεθνείς Χρηματοδοτικούς Οργανισμούς και σημείωσε ότι η δια-συνδεσιμότητα με τις γειτονικές χώρες αποτελεί προτεραιότητα για την Κυβέρνηση. Αναγνώρισε ότι έχουν υπάρξει σημαντικές καθυστερήσεις στον συγκεκριμένο τομέα και ενημέρωσε ότι στο επόμενο χρονικό διάστημα το σχετικό κυβερνητικό έργο θα κινηθεί ταχύτερα. Ο N. Bertolini παρατήρησε ότι η νέα Κυβέρνηση έχει δημιουργήσει μία ισχυρή μεταρρυθμιστική δυναμική. Επεσήμανε, δε, ότι θα πρέπει να τεθούν σαφείς προτεραιότητες ως προς τις ανάγκες χρηματοδοτικής στήριξης, οι οποίες θα προκύψουν από την ορθή λειτουργία των τομεακών ομάδων εργασίας.

-Πορεία Άμεσων Ξένων Επενδύσεων σε πΓΔΜ (9μηνο 2017)

Η γενικότερη πορεία των ΑΞΕ στην πΓΔΜ, το εννεάμηνο τ.έ., ήταν πτωτική, όπως και το α' εξάμηνο του έτους. Σύμφωνα με τα προσφάτως δημοσιευθέντα στοιχεία της εδώ Κεντρικής Τράπεζας, η εισροή ΑΞΕ στη χώρα ανήλθε σε μόλις 45,65 εκατ. ευρώ (από 219,66 το εννεάμηνο 2016), καταγράφοντας έντονα αρνητική τάση, δεδομένου ότι το α' τρίμηνο τ.έ. οι ΑΞΕ ανέρχονταν σε 110,11 εκατ. ευρώ. Στην πρώτη θέση (σε επίπεδο ροών για το εννεάμηνο τ.έ.) μεταξύ των χωρών προέλευσης ΑΞΕ διατηρείται η Αυστρία, με 23,63 εκατ. ευρώ, ενώ έπονται η Γερμανία με 23,05 εκατ. ευρώ και ο Άγιος Βικέντιος και Γρεναδίνες με 20,58 εκατ. ευρώ. Η Ελλάδα κατατάσσεται στην έβδομη (7^η) θέση με 3,33 εκατ. ευρώ.

-Κεντρική τράπεζα: Η πολιτική αντιπαράθεση επηρέασε το ρυθμό ανάπτυξης το 2017.

Η κλιμάκωση στην πολιτική αντιπαράθεση στις αρχές του έτους προκάλεσε μείωση της οικονομικής ανάπτυξης στη χώρα το 2017, όπως δείχνουν οι τελευταίες προβολές της Κεντρικής Τράπεζας της πΓΔΜ (NBRM). Στο τέλος του έτους, ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης της πΓΔΜ θα είναι 0,5%, με την τάση να φθάσει το 3% μέχρι τα τέλη του 2018, δήλωσε η Αντιπρόεδρος της NBRM κα Anita Angelovska-Bezoska. Τα προηγούμενα τρία χρόνια, ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης ήταν καλός. Η οικονομία αυξήθηκε 3% κατά μέσο όρο και οι ρυθμοί ανάπτυξης ήταν από τους υψηλότερους στην περιοχή της Κεντρικής και Νοτιοανατολικής Ευρώπης, σύμφωνα με δηλώσεις της κας Anita Angelovska-Bezoska. Όσον αφορά στην πορεία και στη μακροοικονομική σταθερότητα, δεν υπάρχουν διλήμματα, όπως υποστήριξε. Η Κεντρική τράπεζα έχει δείξει εδώ και χρόνια ότι διαθέτει επαρκή ικανότητα και μέσα για να διατηρήσει σταθερή τη συναλλαγματική ισοτιμία

του δηναρίου, η οποία είναι ζωτικής σημασίας για τη διατήρηση της συνολικής μακροοικονομικής σταθερότητας της οικονομίας, εξηγεί η κα Angelovska-Bezoska. Οι ξένες και οι δημόσιες επενδύσεις αναμένεται να αυξηθούν και το περιβάλλον να βελτιωθεί και για τους εγχώριους επενδυτές το επόμενο έτος.

-Ενεργός πληθυσμός: Αποτελέσματα Έρευνας Εργατικού Δυναμικού, (γ' τρίμ. 2017)

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Κρατικής Στατιστικής Υπηρεσίας, στο γ' τρίμηνο 2017, το εργατικό δυναμικό στη ΠΓΔΜ αριθμούσε 954.814 άτομα, εκ των οποίων 743.451 απασχολούνταν, ενώ 211.363 ήταν άνεργοι. Το ποσοστό του ενεργού πληθυσμού κατά την περίοδο αυτή ήταν 56,8%, το ποσοστό απασχόλησης ήταν 44,2%, ενώ το ποσοστό ανεργίας ήταν 22,1%.

-Κενές θέσεις εργασίας (γ' τρίμηνο 2017)

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Κρατικής Στατιστικής Υπηρεσίας, το γ' τρίμηνο 2017, το ποσοστό κενών θέσεων εργασίας ήταν 1,52%. Το ποσοστό κενών θέσεων εργασίας ήταν υψηλότερο στις ομάδες «Δραστηριότητες στέγασης και υπηρεσιών εστίασης» 3,15%, ενώ το χαμηλότερο ποσοστό καταγράφηκε στην ομάδα «Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού», 0,10%. Οι επιχειρήσεις με 10-49 εργαζόμενους είχαν το υψηλότερο ποσοστό κενών θέσεων εργασίας 2,20%. Η περιφέρεια Pelagonia είχε το υψηλότερο ποσοστό κενών θέσεων εργασίας που έφτανε το 1,97%. Ο μεγαλύτερος αριθμός κενών θέσεων εργασίας, 2.594, καταγράφηκε στην ομάδα επαγγελματιών «υπάλληλοι υπηρεσιών και πωλήσεων».

-Σημαντικές εξελίξεις στο ισοζύγιο πληρωμών (γ' τρίμηνο 2017)

Κατά το γ' τρίμηνο 2017, οι τρέχουσες συναλλαγές με μη κατοίκους παρουσίασαν πλεόνασμα ύψους 174,9 εκατ. Ευρώ. Όλα τα σημαντικά στοιχεία του χρηματοοικονομικού λογαριασμού, εξαιρουμένων των εμπορικών πιστώσεων, κατέγραψαν καθαρές εκροές. Ως αποτέλεσμα, τα συναλλαγματικά διαθέσιμα σημείωσαν τριμηνιαία μείωση κατά 100,6 εκατ. Ευρώ.

Ανάλυση των τρεχούμενων λογαριασμών για το τρίμηνο 2017

Παρατηρώντας τις κινήσεις των επιμέρους μεγεθών του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, το γ' τρίμηνο του τρέχοντος έτους, τα πλεονάσματα του δευτερογενούς εισοδήματος και του εμπορίου υπηρεσιών (509,2 εκατ. Ευρώ και 182,9 εκατ. Ευρώ αντίστοιχα) υπερέβησαν τα ελλείμματα του εμπορίου αγαθών (412 εκατ. Ευρώ) και των πρωτογενών εισόδων (Ευρώ 105,1 εκατ.).

Παρά το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών το β' τρίμηνο του τρέχοντος έτους (95,5 εκατ. Ευρώ), το γ' τρίμηνο, υπήρξε θετικό υπόλοιπο ύψους 174,9 εκατ. Ευρώ, δηλαδή μια τριμηνιαία ανοδική μεταβολή ύψους 270,4 εκατ. Ευρώ. Ο κύριος μοχλός των μεταβολών αυτών είναι κατά κύριο λόγο οι υψηλότερες καθαρές εισροές από το εμπόριο υπηρεσιών και το δευτερογενές εισόδημα (κατά 136,9 εκατ. Ευρώ και 126,4 εκατ. Ευρώ αντίστοιχα), με μικρότερο έλλειμμα εμπορίου αγαθών (κατά Ευρώ 6,4 εκατ.) και σχεδόν αμετάβλητο υπόλοιπο στο πρωτογενές εισόδημα.

Την περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2017, το συνολικό έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ήταν χαμηλότερο από πέρυσι (περίοδος Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου) κατά 88,8 εκατ. Ευρώ, γεγονός που εξηγείται κυρίως από τις υψηλότερες καθαρές εισροές δευτερογενούς εισοδήματος και εμπορίου υπηρεσιών 60,9 εκατ. Ευρώ και 21,2 εκατ. Ευρώ καθώς και το μειωμένο εμπορικό έλλειμμα σε εμπορεύματα (33,9 εκατ. Ευρώ). Η αύξηση του ελλείμματος πρωτογενών εισοδημάτων (27,2 εκατ. Ευρώ) ενήργησε προς την αντίθετη κατεύθυνση.

Ανάλυση των χρηματοοικονομικών λογαριασμών για το γ' τρίμηνο 2017

Το γ' τρίμηνο 2017, υπήρξαν καθαρές εκροές ύψους 169,2 εκατ. Ευρώ από χρηματοοικονομικές συναλλαγές με μη κατοίκους. Σημαντικές καθαρές εκροές καταγράφηκαν στο συνάλλαγμα και στις καταθέσεις (158,2 εκατ. Ευρώ), ακολουθούμενες από άμεσες επενδύσεις (50,2 εκατ. Ευρώ), δάνεια (43,6 εκατ. Ευρώ) και επενδύσεις χαρτοφυλακίου (39,6 εκατ. Ευρώ), ενώ οι καθαρές εισροές καταχωρήθηκαν μόνο σε εμπορικές πιστώσεις (21,8 εκατ. Ευρώ). Τα συναλλαγματικά διαθέσιμα μειώθηκαν κατά 100,6 εκατ. Ευρώ.

Σε καθαρή βάση, το γ' τρίμηνο 2017, οι άμεσες επενδύσεις σημείωσαν καθαρές εκροές ύψους 50,2 εκατ. Ευρώ, βασιζόμενες κυρίως στο ενδοεταιρικό χρέος (59,1 εκατ. Ευρώ), οι οποίες αντισταθμίστηκαν μόνο εν μέρει από τις καθαρές εισροές από επανεπένδυση κερδών (11,4 εκατ. Ευρώ), λόγω πληρωμών ύψους € 5,2 εκατ. σε μερίσματα σε ξένους επενδυτές. Από την αρχή του έτους έως το Σεπτέμβριο τ.ε., υπήρξαν καθαρές εισροές από άμεσες επενδύσεις ύψους Ευρώ 50,6 εκατ., δηλαδή κατά 140,2 εκατ. Ευρώ (73,5%) λιγότερο σε σύγκριση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο. Η μείωση αντικατοπτρίζει τις χαμηλότερες καθαρές εισροές από ενδοεταιρικά

χρέη (69,2 εκατ. Ευρώ), μετοχικό κεφάλαιο (34,8 εκατ. Ευρώ) και επανεπένδυση κερδών (36,2 εκατ. Ευρώ λόγω σημαντικά υψηλότερων ποσών πληρωμένων μερισμάτων).

Κατά το γ' τρίμηνο 2017, υποχρεώσεις από άμεσες επενδύσεις μειώθηκαν κατά 1,7 εκατ. Ευρώ, όπου οι καθαρές εκροές από ενδοεταιρικές πιστώσεις (10,9 εκατ. ευρώ) και ίδια κεφάλαια (Ευρώ 5,3 εκατ.) αντισταθμίστηκαν μόνο εν μέρει από εισροές από επανεπένδυση κερδών (14,4 εκατ. ευρώ). Συγκεκριμένα, οι υποχρεώσεις έναντι των άμεσων επενδυτών αυξήθηκαν κατά 271,6 εκατ. Ευρώ, ήτοι κατά 140,4 εκατ. Ευρώ (34,1%) σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο. Κατά το υπό ανάλυση τρίμηνο, τα στοιχεία ενεργητικού για άμεσες επενδύσεις αυξήθηκαν κατά 48,5 εκατ. ευρώ, κυρίως ως αποτέλεσμα της αύξησης των καθαρών απαιτήσεων από χρεωστικούς τίτλους. Για την περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2017, τα στοιχεία ενεργητικού αυξήθηκαν κατά 221 εκατ. ευρώ, σχεδόν ταυτόσημα με το αντίστοιχο περσινό διάστημα.

Το γ' τρίμηνο 2017, οι καθαρές εκροές από δάνεια ύψους 43,6 εκατ. Ευρώ προήλθαν ως επί το πλείστον από τον κυβερνητικό τομέα ύψους Ευρώ 70,2 εκατ. (υψηλότερο ποσό καθαρών αποπληρωμών χρεών σε ξένους δανειστές) και από τον τομέα των "καταθετικών εταιρειών" που ανερχόταν σε 10 εκατ. ευρώ, σε σχέση με τις καθαρές εισροές στην «Κεντρική Τράπεζα» (26,5 εκατ. ευρώ) και στους «άλλους τομείς» (10 εκατ. ευρώ). Τα καθαρά έσοδα από εμπορικές πιστώσεις και άμεσες επενδύσεις (77,2 εκατ. ευρώ και 50,6 εκατ. ευρώ αντίστοιχα), καθώς και η μείωση των συναλλαγματικών διαθεσίμων (228,4 εκατ. ευρώ), εξασφάλισαν χρηματοδότηση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών (60,7 εκατ. Ευρώ) και τις καθαρές εκροές συναλλάγματος και καταθέσεων, δανείων και επενδύσεων χαρτοφυλακίου (συνολικά 284,9 εκατ. Ευρώ).

3. Ευρωπαϊκή προοπτική

-Η επίσκεψη του Πρωθυπουργού κ. Zaen στις Βρυξέλλες

Συμμετέχοντας σε διάσκεψη στις Βρυξέλλες, ο Π/Θ της πΓΔΜ κ. Zaen συναντήθηκε με τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κ. Jean-Claude Juncker, την Υπάτη πρόσωπο ΚΕΠΠΑ κα Federica Mogherini, τον Επίτροπο Διεύθυνσης κ. Johannes Hahn και τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου κ. Antonio Tajani. Ενημέρωσε τους συνομιλητές του για τις προσπάθειες της Κυβέρνησής του σε σχέση με την υλοποίηση του μεταρρυθμιστικού προγράμματος "3-6-9", με έμφαση στους τομείς της δικαιοσύνης, των μυστικών υπηρεσιών, της δημόσιας διοίκησης, καθώς και της ενίσχυσης των ανεξάρτητων ρυθμιστικών αρχών των ΜΜΕ.

Σε κοινή συνέντευξη τύπου δήλωσε ότι η Κυβέρνηση του και η ΕΕ έχουν καταβάλει τεράστιες προσπάθειες για να επισπεύσουν την ένταξη της χώρας και επειδή τα αποτελέσματα και η πολιτική βούληση είναι εμφανή, η χώρα πρέπει να συμπεριληφθεί στη νέα στρατηγική διεύθυνσης της ΕΕ. Παραδέχτηκε ότι υπάρχουν ακόμη εσωτερικές προκλήσεις, ωστόσο, η χώρα του παράγει αποτελέσματα, γι' αυτό εξέφρασε την προσδοκία ότι η Ένωση θα αποφασίσει να ξεκινήσει διαπραγματεύσεις ένταξης με τη χώρα του το α' εξάμηνο του 2018.

Ο κ. Juncker δήλωσε ότι η ΕΕ ήταν πολύ ικανοποιημένη από το μέχρι τώρα έργο του Π/Θ κ. Zaen. Ενθάρρυνε τη χώρα να συνεχίσει την πορεία της, λέγοντας ότι έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο και ότι οι σχέσεις με τους γείτονές της είναι σημαντικές, συμπεριλαμβανομένων των συναντήσεων με την Ελλάδα που έχουν προγραμματιστεί για το μήνα αυτό (συνομιλίες του διαμεσολαβητή του ΟΗΕ κ. Nimetz με τους δύο διαπραγματευτές). Υπογράμμισε την ανάγκη να συνεχιστούν οι μεταρρυθμίσεις, ιδίως στους τομείς των υπηρεσιών ασφαλείας, της δικαιοσύνης και της δημόσιας διοίκησης. Ο Επίτροπος κ. Hahn δήλωσε ότι εάν οι προγραμματισμένες μεταρρυθμίσεις εφαρμοστούν μέχρι το τέλος του έτους, η χώρα μπορεί να λάβει μια σύσταση άνευ όρων για την έναρξη των διαπραγματεύσεων. Είναι αισιόδοξος ότι μπορεί να επιτευχθεί, αλλά είπε ότι όλοι οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να στηρίζουν αυτές τις προσπάθειες. Τέλος, ο κ. Zaen συναντήθηκε με τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου κ. Tajani, λέγοντας ότι η Ε.Επιτροπή ήταν το πρώτο θεσμικό όργανο της ΕΕ που προσέφερε υπηρεσίες διαμεσολάβησης στη χώρα κατά τη διάρκεια της πολιτικής κρίσης και ότι αναμένεται θετική υποδοχή για την τελευταία του πρωτοβουλία σχετικά με τον διάλογο Jean Monnet.

-Στη γκρίζα ζώνη του καταλόγου φορολογικών παραδείσων της ΕΕ η πΓΔΜ

Το σχέδιο καταλόγου που καταρτίστηκε από την ομάδα δεοντολογίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (COC group), αποτελούμενη από φοροτεχνικούς εμπειρογνώμονες από κάθε κράτος μέλος της ΕΕ, περιλαμβάνει αρχικά 25 χώρες. Στόχος της σύνταξης της εν λόγω μαύρης λίστας της ΕΕ είναι να εμποδίσει την επιθετική αποφυγή φορολογίας. Εκτός από τις ζημίες που προκαλεί στη φήμη, η υπάρχουσα και σχεδιαζόμενη νομοθεσία της ΕΕ έχει πρακτικές συνέπειες για τις περιοχές που περιλαμβάνονται στη μαύρη λίστα, όπως η

επιβολή πρόσθετων χρηματοοικονομικών απαιτήσεων στις πολυεθνικές επιχειρήσεις που συνεργάζονται μαζί τους. Για να παραμείνουν εκτός της λίστας, οι χώρες πρέπει να πληρούν τρία κριτήρια ή να υποσχεθούν να μεταρρυθμίσουν τα συστήματά τους για να συμμορφωθούν. Τα κράτη θα πρέπει να έχουν δίκαιους φορολογικούς κανόνες, τους οποίους ορίζει η ΕΕ, μη προσφέροντας προτιμησιακά μέτρα ή ρυθμίσεις που επιτρέπουν στις εταιρείες να μεταφέρουν κέρδη για να αποφύγουν τις εισφορές. Πρέπει επίσης να πληρούν τα πρότυπα διαφάνειας και να εφαρμόζουν μέτρα κατά της μεταφοράς των κερδών που θέτει ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ). Η πΓΔΜ βρίσκεται στη γκρίζα ζώνη του καταλόγου φορολογικών παραδείσων της ΕΕ, μαζί με 46 άλλα κράτη. Αυτό σημαίνει ότι είτε πρέπει να προσαρμόσει τους φορολογικούς κανόνες της, σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα, είτε θα πρέπει να υπογράψει αρκετές ξεχωριστές συμφωνίες με μέλη της Ένωσης μέχρι το 2019.

4. Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις

-Zaen: ΠΓΔΜ συγκοινωνιακός κόμβος στα Βαλκάνια, εξ' αιτίας των διαδρόμων VIII και X

Η πΓΔΜ θέλει να συμμετάσχει σε όλα τα περιφερειακά προγράμματα και μπορεί να γίνει συγκοινωνιακός κόμβος στα Βαλκάνια επειδή διέρχονται δύο σημαντικοί διάδρομοι VIII και X, δήλωσε ο ΠΘ της πΓΔΜ κ. Zoran Zaen στο διεθνές συνέδριο «Ενισχυμένη περιφερειακή ολοκλήρωση των Βαλκανίων» στη Σόφια στις 7.12.2017. Ο κ. Zaen υπογράμμισε το γεγονός ότι ο Διάδρομος VIII συνδέει τη Μαύρη Θάλασσα με την Αδριατική και τη Βουλγαρία με την Αλβανία και ο Διάδρομος X συνδέει την Ελλάδα με την Κεντρική Ευρώπη. Αναμένει ότι η συνεργασία στην περιοχή και η ολοκλήρωση της περιοχής στην ΕΕ θα επιταχυνθεί κατά τη διάρκεια της Προεδρίας της Βουλγαρίας στο Συμβούλιο της ΕΕ. Ο ΠΘ της Βουλγαρίας κ. Boyko Borisov, ο οποίος άνοιξε τη διάσκεψη, ζήτησε μεγαλύτερη ενότητα των χωρών της περιοχής, καθώς αυτό, δήλωσε, θα επιταχύνει την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση της περιοχής. Η Διευθύνουσα Σύμβουλος της Παγκόσμιας Τράπεζας, κα. Kiritalina Georgieva, δήλωσε ότι η τράπεζα είναι έτοιμη να διαθέσει 200 εκατ δολάρια για εμπορικά και μεταφορικά έργα στα Βαλκάνια. Όπως ανέφερε υπάρχουν τεράστιες δυνατότητες στην ένταξη των χωρών της περιοχής, οι οποίες θα μπορούσαν να αρχίσουν να διαφαίνονται κατά τη διάρκεια της επόμενης Βουλγαρικής Προεδρίας της ΕΕ. Η Παγκόσμια Τράπεζα, δήλωσε, θα επικεντρωθεί πιο σοβαρά στους τομείς των μεταφορών και της πληροφορικής στη περιοχή. Ο ΠΘ της Αλβανίας κ. Edi Rama δήλωσε ότι πριν από μόλις τρία χρόνια οι ευρωπαϊκές ελπίδες των Τιράνων φαίνονταν αδύνατες. Υπογράμμισε την πρόοδο της συνεργασίας των χωρών της περιοχής, η οποία οδηγεί στη συμφιλίωση και τη στροφή προς το μέλλον και όχι στο παρελθόν. Η Αλβανία, δήλωσε ο κ. Rama, ενθαρρύνεται από το γεγονός ότι η Σερβία και το Μαυροβούνιο διεξάγουν διαπραγματεύσεις ένταξης με την ΕΕ. Αναμένει, επίσης, τα Σκόπια και τα Τίρανα να συμμετάσχουν σύντομα στη διαδικασία αυτή. Ο ίδιος δήλωσε ότι αναμένει τα σχέδια της διαδικασίας του Βερολίνου να γίνουν πραγματικότητα αντί για αδιευκρίνιστες υποσχέσεις. Η ΠΘ της Σερβίας κα Ana Brnabic δήλωσε ότι το Βελιγράδι έχει δεσμευτεί να συνεργαστεί με τις χώρες της περιοχής. Τόνισε ότι η Σερβία θα αποτελέσει ενεργό και ισχυρό εταίρο σε όλα τα έργα υποδομής στα Δυτικά Βαλκάνια. Επισήμανε ότι η ολοκλήρωση του Διαδρόμου X αποτελεί προτεραιότητα για τη Σερβία. Η κα Brnabic τόνισε, επίσης, ότι το Βελιγράδι αναμένει ότι η πΓΔΜ και η Αλβανία θα ανοίξουν τις διαπραγματεύσεις ένταξης στην ΕΕ πολύ σύντομα, επειδή το αξίζουν.

5. Εκδηλώσεις και εκθέσεις

-ΓΕΥΣΙΓΝΩΣΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΟΙΝΟΥ ΣΤΑ ΣΚΟΠΙΑ (PARK HOTEL & SPA, 14 Δεκεμβρίου 2017)

Το Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών Υποθέσεων του Γραφείου Συνδέσμου της Ελληνικής Δημοκρατίας στα Σκόπια διοργανώνει «Γιορτή Ελληνικού Οίνου», η οποία θα λάβει χώρα στο «**TWINS kitchen-wine**» του ξενοδοχείου **PARK HOTEL**, στις **14 Δεκεμβρίου 2017 και ώρα 18:00**. Στην εκδήλωση θα συμμετάσχουν εκπρόσωποι εταιρειών, εισαγωγής, διανομής και εμπορίας οίνων και αλκοολούχων ποτών, οινολόγοι, εκπρόσωποι του κλάδου HoReCa, δημοσιογράφοι, εκπρόσωποι της πολιτικής και διοικητικής ηγεσίας και της επιχειρηματικής και διπλωματικής κοινότητας της χώρας, καθώς και άλλοι VIP καταναλωτές. Στο πλαίσιο της εκδήλωσης οι συμμετέχοντες θα έχουν την ευκαιρία να δοκιμάσουν μερικά από τα πιο γνωστά, ποιοτικά

κρασιά που παράγει η Ελλάδα, τοπικές και διεθνείς ποικιλίες και να ενημερωθούν από ειδικούς για όλα όσα χρειάζεται να γνωρίζουμε για αυτό το προϊόν. Για περισσότερες πληροφορίες επικοινωνήστε με το Γραφείο ΟΕΥ – Σκοπίων ως ακολούθως: Τηλ.: +389 2 3129456 / 3129458 ή στο e-mail: ecocom-skopje@mfa.gr

-"VINODONIA 2017": 2ο Διεθνές Σαλόνι Οίνου (Σκόπια, 01-02 Δεκεμβρίου 2017)

Πραγματοποιήθηκε, φέτος για δεύτερη χρονιά, το διήμερο Διεθνές Σαλόνι Οίνου - VINODONIA, που έλαβε χώρα στο ξενοδοχείο Marriott στα Σκόπια, 1η και 2η Δεκεμβρίου τ.ε. Πρόκειται για ένα σημαντικό γεγονός για τον οινοποιητικό κλάδο στην πΓΔΜ, στο οποίο συμμετείχαν περισσότερες από 350 ετικέτες οίνων από 40 τοπικά και ξένα οινοποιεία, κυρίως από την περιοχή των Βαλκανίων (Μαυροβούνιο, Βουλγαρία, Κροατία, Σλοβενία, Σερβία και Ιταλία). Στα εγκαίνια παρευρέθησαν ο Υπουργός Γεωργίας, Δασών και Υδάτινων Πόρων κ. Ljupcho Nikolovski και η Υπουργός άνευ χαρτοφυλακίου υπεύθυνη για τις ξένες επενδύσεις κα Zorica Zarostolska. Η εκδήλωση διοργανώνεται από ομάδα ειδικών του οίνου (οινολόγων, συμβούλων, συγγραφέων και κριτικών οίνου) και τέθηκε υπό την αιγίδα του Συνδέσμου Οινοχόων της πΓΔΜ. Εκτός από γευσιγνωσία κρασιών, στο πλαίσιο του εκθεσιακού δρώμενου, υπήρχε η δυνατότητα δοκιμής ποικιλίας εγχώριων και εισαγόμενων τυριών και αλλαντικών, καθώς και η διεξαγωγή διαφόρων εκπαιδευτικών εργαστηρίων και master classes.

Η Προϊσταμένη

Παγόνα Λάρδα
Σύμβουλος ΟΕΥ Α΄